

УДК 614.88:615.15:614.25

*П.В. Олійник, Б.П. Громовик***ШТАТНІ НОРМАТИВИ І КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ПЕРСОНАЛУ АПТЕКИ ЛІКАРНЯНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ***Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького,
м. Львів, Україна*

e-mail: olinikpetr@mail.ru

Резюме: Прийняті в Україні законодавчі та нормативні акти не передбачають вимог до фармацевтичного персоналу лікарняних аптек, призначених для роботи в умовах надзвичайних ситуацій. У результаті проведених досліджень визначені та обґрунтовані штатні нормативи і кваліфікаційні вимоги до персоналу таких аптек. Опрацьований розподіл фармацевтичного персоналу за функціональними підрозділами аптеки лікарняного закладу на 200 ліжок, розгорнутого у пристосованому приміщенні в умовах надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу.

Ключові слова: аптека лікарняного закладу, типовий штат, фармацевтичний персонал, кваліфікаційні вимоги, надзвичайні ситуації.

Вступ. Сучасна техногенно-екологічний і соціально-політичний стан в Україні (ризик виникнення землетрусів та епідемій, проведення антитерористичної операції тощо) з одного боку, спричинило визнання надзвичайної ситуації (НС) на державному рівні та введення такого режиму на території Донецької й Луганської областей, а з іншого – свідчить про високу ймовірність виникнення НС в інших регіонах держави із значною кількістю постраждалого населення. Для забезпечення безпеки держави в умовах ліквідації наслідків НС в Україні прийняті законодавчі та нормативні акти, які передбачають завчасне створення і підготовку спеціальних медичних формувань, утворення в умовах НС необхідної кількості додаткових тимчасових мобільних медичних підрозділів або залучення додаткових закладів охорони здоров'я (ЗОЗ), накопичення медичного та спеціального майна і техніки³. Розгортання тимчасових ЗОЗ в умовах ліквідації наслідків НС здійснюється у пристосованих приміщеннях (ПП) за межами зони НС: у будинках відпочинку, школах, готелях тощо. Надання медичної допомоги (МД) і лікування постраждалому населенню неможливі без розгортання лікарняних аптек з правом екстемпорального виготовлення лікарських засобів (ЛЗ). Результати проведеного аналізу нормативно-правових актів МОЗ України та галузевих методичних рекомендацій свідчить про відсутність типового штату і кваліфікаційних вимог до фармацевтичного персоналу аптеки ЗОЗ, призначеного для роботи в умовах НС^{1,2,4}.

Тому, розробка науково обґрунтованих штатних нормативів і кваліфікаційних вимог до персоналу аптеки ЗОЗ, розгорнутого в умовах НС, є, на нашу думку, актуальною.

Мета дослідження – визначення та обґрунтування штатних нормативів і кваліфікаційних вимог до персоналу аптеки ЗОЗ, розгорнутого в умовах НС мирного і воєнного часу.

Матеріали та методи дослідження. Об'єктами досліджень були нормативно-правові акти МОЗ України, що стосуються типового штату і кваліфікаційних вимог до фармацевтичного персоналу аптеки ЗОЗ. Використано методи: контент-аналізу, синтезу, формалізації, стандартизації та моделювання.

Результати дослідження та їх обговорення. На підставі моделювання обсягу МД і медикаментозного лікування постраждалого населення в умовах НС, проведеного у навчальній аптеці кафедри екстремальної та військової медицини Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, розроблені штатні нормативи та здійснено розподіл персоналу за функціональними підрозділами аптеки ЗОЗ на 200 ліжок, розгорнутого в ПП (табл. 1).

Таблиця 1. Штатні нормативи та розподіл персоналу за функціональними підрозділами аптеки у ЗОЗ на 200 ліжок, розгорнутої у замській зоні в умовах НС

Функціональний підрозділ	Найменування посади	Освітньо-кваліфікаційний рівень. Спеціальність	Кількість
Управління	Завідувач аптеки	Спеціаліст/магістр. Організація і управління фармацією	1
	Бухгалтер	Спеціаліст/магістр. Бухгалтерський облік	1
Рецептурний відділ	Провізор	Спеціаліст/магістр. Загальна фармація	1
Асистентська з виготовлення нестерильних ЛЗ	Провізор		2
	Провізор-аналітик	1	
	Фасувальник	2	
	Молодша медична сестра	Середня освіта	1
Асептичний блок	Провізор	Спеціаліст/магістр. Загальна фармація	2
	Фармацевт	Молодший спеціаліст / бакалавр. Загальна фармація	2
	Молодша медична сестра	Середня освіта	1
Стерилізаційно-дистиляційний блок	Молодша медична сестра		1
Всього:			15

Враховуючи особливості роботи аптеки ЗОЗ в умовах ліквідації наслідків НС, опрацьовані кваліфікаційні вимоги до її персоналу, які полягають у наступному:

1. *Завідувач аптеки* – здійснює керівництво аптекою відповідно до чинного законодавства України та нормативно-правових актів, що визначають організацію фармацевтичного забезпечення (ФЗ) ЗОЗ; організовує ефективну діяльність аптеки; визначає організаційну структуру, завдання і функції структурних підрозділів аптеки; організовує та контролює забезпечення ЗОЗ ЛЗ і виробами медичного призначення (ВМП); створює необхідні умови для зберігання ЛЗ, інших медичних виробів відповідно до їх властивостей і вимог Державної Фармакопеї України (ДФУ); забезпечує належні виробничі умови та дотримання працівниками правил внутрішнього трудового розпорядку і охорони праці; аналізує показники роботи аптеки, вживає заходів щодо їх оптимізації, видає відповідні директивні документи з цього питання; надає інформацію лікарям про нові ЛЗ у порівнянні з відомими вітчизняними і іноземними медикаментами; забезпечує необхідний асортимент ЛЗ, а також своєчасне придбання їх ЗОЗ; здійснює накопичення, систематизацію та поширення фармацевтичної інформації. Завідувач аптеки ЗОЗ повинен знати: чинне законодавство про охорону здоров'я (ОЗ) та нормативні документи, що регламентують діяльність органів управління і ЗОЗ в умовах НС; організацію ФЗ населення в стаціонарних умовах та в умовах НС; організацію процесу виготовлення і контролю якості ліків, відпус-

ку виготовлених лікарських форм і готових ЛЗ, зберігання ЛЗ і ВМП в умовах НС; основи бухгалтерського обліку і звітності; організацію матеріальної відповідальності членів колективу залежно від структури закладу; методи визначення потреби для формування асортименту ЛЗ і ВМП.

Кваліфікаційні вимоги: Повна вища освіта (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Фармація» спеціальністю «Фармація». Стаж роботи за фахом не менше 5 років.

2. *Бухгалтер* – керується чинним законодавством України про ОЗ та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність ЗОЗ, організацію ФЗ населення в умовах НС; забезпечує ведення бухгалтерського обліку, дотримуючись єдиних методологічних принципів, установлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», з урахуванням особливостей діяльності аптеки ЗОЗ в умовах НС; втілює заходи щодо надання повної, об'єктивної та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух матеріальних та фінансових засобів аптеки; здійснює контроль за веденням касових операцій, раціональним та ефективним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Бухгалтер повинен знати чинне законодавство про ОЗ та нормативні документи, що регламентують діяльність ЗОЗ; організацію ФЗ населення в умовах НС; особливості ведення бухгалтерського обліку в ЗОЗ із дотриманням єдиних методологічних принципів, установлених Законом України «Про бу-

хгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Кваліфікаційні вимоги: повна вища освіта (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Бухгалтерський облік». Підвищення кваліфікації (курси удосконалення, стажування). Стаж роботи за фахом не менше 5 років.

3. *Провізор* – керується чинним законодавством України про ОЗ та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність ЗОЗ, організацію ФЗ населення в умовах НС; забезпечує населення та ЗОЗ ЛЗ і ВМП; надає належну фармацевтичну опіку хворих при відпуску безрецептурних ЛЗ; виготовляє та контролює якість ЛЗ і внутрішньоаптечної заготовки; комплектує замовлення відділень ЗОЗ, відпускає ЛЗ та перевіряє правильність оформлення прописів для екстемпорального виготовлення ЛЗ; контролює якість ЛЗ, виготовлених за екстемпоральною рецептурою; дотримується принципів фармацевтичної етики і деонтології. Керує роботою середнього фармацевтичного персоналу. Постійно удосконалює свій професійний рівень. Провізор повинен знати чинне законодавство про ОЗ та нормативні документи, що регламентують діяльність ЗОЗ; організацію ФЗ населення в умовах НС; технологію екстемпорального виготовлення ЛЗ та правила їх зберігання в умовах НС; систему контролю якості ЛЗ на стадіях виготовлення, транспортування, зберігання та споживання; фармакотерапевтичні властивості ЛЗ; сучасну літературу за фахом та методи її узагальнення.

Кваліфікаційні вимоги: Повна вища освіта (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Фармація» спеціальністю «Фармація». Проходження інтернатури за спеціальністю «Провізор загального профілю». Стаж роботи за фахом не менше 5 років.

4. *Провізор-аналітик* – керується чинним законодавством; України про ОЗ та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність ЗОЗ, організацію ФЗ населення в умовах НС; здійснює якісний і кількісний аналіз ЛЗ промислового виробництва та аптечного виготовлення з урахуванням вимог аналітико-нормативної та нормативно-технічної документації; проводить внутрішньо-аптечну заготовку, розподіляє роботу між фасувальниками, приймає розфасовану продукцію; слідкує за правильністю оформлення штанглазів із запасами активних фармацевтичних інгредієнтів (АФІ); контролює якість ЛЗ, виготовлених за екстемпоральною рецептурою; веде поточну і звітну документацію; постійно удосконалює свій професійний рівень. Провізор-аналітик повинен знати чинне законо-

давство про ОЗ та нормативні документи, що регламентують діяльність органів управління та ЗОЗ; організацію ФЗ населення в умовах НС; права, обов'язки та відповідальність провізора-аналітика; організацію системи контролю якості ЛЗ на стадіях виготовлення, транспортування, зберігання і споживання; методи контролю якості ЛЗ, виготовлених за індивідуальними рецептами і часто повторюваними прописами, за вимогами ЗОЗ; технологію ЛЗ; умови зберігання ЛЗ та ВМП; сучасну спеціальну інформацію за фахом та методи її узагальнення.

Кваліфікаційні вимоги: повна вища освіта (спеціаліст, магістр) за напрямом підготовки «Фармація» спеціальністю «Фармація». Проходження інтернатури за спеціальністю «Провізор загального профілю» з наступною спеціалізацією за фахом «Провізор-аналітик». Стаж роботи за фахом 5 років.

5. *Фармацевт* – керується чинним законодавством України про ОЗ та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність ЗОЗ, організацію ФЗ населення в умовах НС; приймає і реалізовує ЛЗ, що підлягають відпуску без рецептів згідно з чинним законодавством, а також ВМП; виготовляє ЛЗ за індивідуальними рецептами; проводить інформаційну і санітарно-освітню роботу; здійснює інвентаризацію товарно-матеріальних цінностей; дотримується принципів фармацевтичної етики і деонтології; постійно удосконалює свій професійний рівень. Фармацевт повинен знати чинне законодавство про ОЗ та нормативні документи, що регламентують діяльність ЗОЗ; права, обов'язки та відповідальність фармацевта; організацію забезпечення населення та ЗОЗ ЛЗ, які згідно з нормативними документами дозволяється відпускати без рецептів; технологію екстемпорального виготовлення ЛЗ індивідуального і дрібносерійного виробництва, оцінку їх якості, правила зберігання та відпуску; фармакотерапевтичні властивості ЛЗ; складання звітності відповідно до нормативних вимог; визначення потреби в ЛЗ; методи аналізу фармацевтичної інформації та здійснення санітарно-освітньої роботи; сучасну літературу за фахом.

Кваліфікаційні вимоги: неповна вища освіта (молодший спеціаліст) або базова вища освіта (бакалавр) за напрямом підготовки «Фармація» спеціальністю «Фармація». Спеціалізація за профілем роботи. Підвищення кваліфікації (курси удосконалення тощо).

6. *Фасувальник* – виконує роботу з фасування і дозування ЛЗ і ВМП; бере участь у прийманні та розподілі ЛЗ між функціональними підрозділами аптеки; використовує та

утримує в належному порядку і чистоті обладнання, ваговимірювальні прилади та фасувальні пристрої. Повинен знати права, обов'язки та відповідальність фасувальника; правила охорони праці; правила внутрішнього трудового розпорядку закладу.

Кваліфікаційні вимоги: повна або базова загальна середня освіта та підготовка на робочому місці. Без вимог до стажу роботи.

7. *Молодша медична сестра (санітарка прибиральниця, санітарка мийниця)* – здійснює прибирання виробничих та інших приміщень відповідно до санітарного режиму аптеки; отримує і забезпечує зберігання і використання за призначенням мийні засоби і господарський реманент; здійснює миття аптечного посуду. Молодша медична сестра (санітарка прибиральниця, санітарка мийниця) повинна знати права, обов'язки та відповідальність молодшої медичної сестри; правила санітарії і гігієни; призначення мийних засобів і правила їх використання; правила охорони праці.

Кваліфікаційні вимоги: повна або базова загальна середня освіта та підготовка на робочому місці. Без вимог до стажу роботи.

8. *Молодша медична сестра стерилізаційно-дистиляційного блоку* – здійснює отримання води для ін'єкцій і води очищеної для екстемпорального виготовлення ЛЗ; проводить стерилізацію ЛЗ і ВМП; забезпечує експлуатацію та утримання парових стерилізаторів, аквадистиляторів у суворій відповідності з вимогами інструкції щодо їх експлуатації, яка надається підприємством – виробником, та правилами експлуатації і техніки безпеки при роботі з приладами високого тиску. Молодша медична сестра стерилізаційно-дистиляційного блоку повинна знати права, обов'язки та відповідальність молодшої медичної сестри; правила санітарії і гігієни; призначення, правила експлуатації та утримання парових стерилізаторів, аквадистиляторів у суворій відповідності з вимогами інструкції, яка надається підприємством-виробником; правила техніки безпеки при роботі з приладами високого тиску.

Кваліфікаційні вимоги: повна або базова загальна середня освіта, курсове навчання, посвідчення на право роботи з приладами високого тиску, атестація в кваліфікаційній комісії територіальної інспекції державного технічного нагляду.

Висновки:

У результаті проведених досліджень визначені та обґрунтовані штатні нормативи і кваліфікаційні вимоги до персоналу аптеки

лікарняного закладу, розгорнутого в умовах надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу.

Література:

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск №78 «Охорона здоров'я». [Електронний ресурс]. – Наказ МОЗ України №117 від 29.03.2002 р. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20020329_117.html
2. З'ясування кадрового складу для організації фармацевтичного забезпечення лікувально-профілактичних закладів: Методичні рекомендації / Під ред. *Т.Ф. Музики, В.М. Толочко*. – Х.: ШКСФ НФаУ. – 2011. – 34 с.
3. Кодекс цивільного захисту України (редакція від 11.02.2015 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
4. Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських, провізорських посад та посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою у закладах охорони здоров'я. Наказ МОЗ України №385 від 28.10.2002 р. (редакція від 03.02.2015 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 614.88:615.15:614.25

ШТАТНЫЕ НОРМАТИВЫ И КВАЛИФИКАЦИОННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К ПЕРСОНАЛУ АПТЕКИ ЛЕЧЕБНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ

П.В.Олійник, Б.П.Громовик

Львовский национальный медицинский университет им. Данила Галицкого, м. Львов, Украина

Резюме: Принятые в Украине законодательные и нормативные акты не предусматривают требований к фармацевтическому персоналу больничных аптек, предназначенных для работы в условиях чрезвычайных ситуаций. В результате проведенных исследований определены и обоснованы штатные нормативы и квалификационные требования к персоналу аптеки больничного учреждения с учетом особенностей работы в условиях ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций. Обосновано распределение фармацевтического персонала по функциональным подразделениям аптеки больничного учреждения на 200 коек,

ISSN 2070-3112

«Клінічна фармація, фармакотерапія та медична стандартизація»

2014, №3-4

развернутого в приспособленном помещении в условиях чрезвычайных ситуаций мирного и военного времени.

Ключевые слова: аптека лечебного заведения, типовой штат, фармацевтический персонал, квалификационные требования, чрезвычайные ситуации.

UDC 614.88:615.15:614.25

STAFF STANDARDS AND QUALIFICATION REQUIREMENTS FOR THE PERSONNEL OF HOSPITAL PHARMACY IN EMERGENCY SITUATIONS

P.V. Oliynyk, B.P. Hromovuk

Danylo Halytsky Lviv National Medical University, Lviv, Ukraine

Summary: Ukrainian laws and regulations do not provide requirements for a hospital pharmacy personnel intended to work in emergency situations. Staff standards and qualification requirements for the personnel of the hospital pharmacy institutions were determined and grounded in the research. The distribution of pharmaceutical personnel into functional subdivisions of hospital pharmacy involving 200 beds deployed in adopted rooms for peacetime and wartime emergencies was elaborated.

Keywords: hospital pharmacy, standard state, the pharmaceutical staff, qualification requirements, emergency situations.

Надійшла до редакції 02.12.2014 р.